

12.11.2024

POL-2024-149295

Sisäministeriölle
VN/4818/2024

Keskusrikospoliisin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Tausta

Sisäministeriö on pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Keskusrikospoliisin edustaja on ollut mukana sisäministeriön 6.3.2024 asettamassa työryhmässä, jonka tehtävänä on ollut laatia kyseinen luonnos hallituksen esitykseksi tilitapahtumatietojen kyselymahdollisuuden lisäämisestä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään (PMJ).

Lausuntopyynnön kohdetta on arvioitu nimenomaan Keskusrikospoliisin toimialan ja lakisääteisten tehtävien näkökulmasta.

Yleisiä huomioita

Keskusrikospoliisi pitää hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettavia muutoksia erittäin kannatettavina ja poliisin lakisääteisten tehtävien tehokkaan ja tietosuojasääntelyn mukaisen suorittamisen kannalta tärkeinä. Ehdotettujen muutosten keskiössä on tilitapahtumatietojen tuominen PMJ:n piiriin. Muutoksen myötä usein rikostorjunnan keskiössä olevat tilitapahtumatiedot tuodaan viranomaisten saataville tarkan laillisuusvalvonnan mahdollistavan, tietosuojan kannalta koherentin teknisen työkalun avulla sen sijaan, että kukin viranomainen ratkaisee menettelytapoja ja tietosuojaa koskevat kysymykset omista lähtökohdistaan käsin.

Asiassa on olennaista, että viranomaisten toimivaltaa ei lisätä ehdotetuilla lakimuutoksilla, vaan uudessa tiedonhakupoliisijärjestelmässä on kysymys työkalusta, jolla tiedot pyydetään pankkien ja muiden tiedon luovuttajien järjestelmistä viranomaisten jo olemassa olevan toimivallan puitteissa.

Hallituksen esitysluonnoksen kohdissa 4.1.1 ja 4.3.4 on asianmukaisesti ja kattavasti kuvattu poliisin ja Rahanpesun selvittelykeskuksen tiedonsaantioikeuksia sekä tietosuojasääntelyn asettamia reunaehtoja ja suojamekanismeja erityisten henkilötietojen käsittelylle.

Hallituksen esitysluonnoksen kohdassa 4.3.4 on asianmukaisesti tuotu esille rahoitustietodirektiivin¹ ja PMJ:n yhtymäkohdat. Rahoitustietodirektiivin mukaan rajat ylittävät tilitapahtumakyselyt tulee toimittaa harmonisoi-

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1654, direktiivin (EU) 2019/1153 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse toimivaltaisten viranomaisten pääsystä keskitettyihin pankkitilirekistereihin yhteenliittämijärjestelmän kautta ja teknisistä toimenpiteistä tilitapahtumatietojen käytön helpottamiseksi

dussa muodossa kansallisten yhteyspisteiden kautta. Koska PMJ:n kautta välitettävät sanomarakenteet ja tietosisällöt tulisivat olemaan rahoitustieto-direktiivin täytäntöönpanemisessa hyödynnettäviksi kaavaillun ISO 2022 standardin mukaisia, mahdollisuus kysyä tilitapahtumatietoja PMJ:n saldo- ja tilitapahtumajärjestelmän kautta edesauttaisi myös rahoitustietodirektiivin kansallista implementointia. Mikäli tilitapahtumia ei saataisi PMJ:n kautta, tulisi Keskusrikospoliisissa sijaitsevan rahoitustietodirektiivin mukaisen kansallisen yhteyspisteen mahdollisesti rakentaa erillinen rajapinta jokaisen maksu- ja luottolaitoksen kanssa, millä olisi merkittäviä kustannusvaikutuksia niin poliisille kuin luotto- ja maksulaitoksillekin.

Hallituksen esityksen jatkovalmistelussa huomioitavaksi

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään säädettäväksi PMJ-lain 3 luvun 17 b §:ksi seuraava muotoilu:

"Keskitetystä saldo ja tilitapahtumajärjestelmästä on mahdollista saada seuraavat tilin saldoon liittyvät tiedot:

- 1) tilinumero;
- 2) tilin saldo;
- 3) tilin saldoa koskeva päivämäärä ja kellonaika."

Niin ikään PMJ-lain 3 luvun 17 d §:ksi esitetään seuraavaa muotoilua:

"Keskitetystä sähköisestä saldo ja tilitapahtumajärjestelmästä on mahdollista saada pankki- ja maksutilejä koskevat tilitapahtumatiedot:

- 1) tapahtumatyyppi;
- 2) tapahtumapäivä ja kellonaika;
- 3) tapahtuman summa tilivaluutassa ja alkuperäisessä valuutassa;
- 4) tapahtuman viesti ja viitenumero;
- 5) tapahtumaa koskeva tilinumero;
- 6) vastaanottajan tai lähettäjän nimi sekä
- 7) muut toimivaltaisen viranomaisen pyynnössä yksilöimät tilitapahtumaan liittyvät tiedot.

Lisäksi keskitetyn saldo ja tilitapahtumajärjestelmän kautta on mahdollista pyytää luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön sijoituksiin, osakkeisiin, arvopapereihin, luottoihin ja vakuuksiin liittyvät tiedot, jotka 17 c §:n mukaisella toimivaltaisella viranomaisella on välttämätöntä saada 17 c §:n mukaisiin tarkoituksiin."

Keskusrikospoliisi pitää ehdotettuja muotoiluja lähtökohtaisesti asianmukaisina ja kattavina, ja ehdottaa lisäksi selvitettäväksi, voitaisiinko 17 b §:n ja 17 d §:n luetteloihin lisätä "tilinhaltijan ja tilin käyttöoikeuden haltijan täydellinen nimi, syntymäaika ja suomalainen henkilötunnus tai sen puuttessa kansalaisuus, tai oikeushenkilön täydellinen nimi, rekisterinumero, rekisteröimispäivä ja rekisteriviranomainen".

Kun poliisi suorittaa lakisääteisiä tehtäviään, ei ole lainkaan harvinaista, että poliisilla on tiedossa tilinumero, jonka tilitapahtumien selvittäminen on välttämätöntä, mutta tilinhaltijan henkilöllisyys ei ole tiedossa. Nykymuodossa hallituksen esitysluonnoksessa on kuvattu tietojen hakeminen siten, että mikäli tietyn tilin haltijan henkilöllisyys ei ole tiedossa, tehdään ensin

kysely automatisoituun, keskitettyyn tilitietoja sisältävään järjestelmään, ja vasta tilinhaltijatietojen vastaanottamisen jälkeen voitaisiin tehdä kysely tilitapahtumista keskitettyyn, sähköiseen tilitapahtumatietoja välittävään järjestelmään. Mikäli henkilön tai oikeushenkilön tiedot voitaisiin hakea tilinumeron perusteella ja samalla kyselyllä pyytää myös tilitapahtumatiedot, vähentäisi tämä tietojen kyselijän työvaiheita.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Robin Lardot

Ylitarkastaja

Lotta Järvinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 12.11.2024 klo 08:50. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Jakelu

Sisäministeriö

Tiedoksi

Poliisihallitus